

SUDSKA PRAKSA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Pripremili:

Akademik prof. dr Miodrag N. Simović

redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci i
sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Doc. dr Vladimir M. Simović

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine

PRAVO NA SLOBODU I BEZBJEDNOST LIČNOSTI

U smislu člana 5 stav 4 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, nema povrede prava na slobodu i bezbjednost ličnosti iz člana II/3d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5 ove konvencije kada se u postupku donošenja odluke po zahtjevu za međunarodnu zaštitu, produženja mjere ograničenja kretanja i produženja mjere nadzora - radi o zakonitom lišavanju slobode stranca, u smislu člana 5 stav 1f) ove konvencije, te kada pri lišavanju slobode apelantkinje nije bilo proizvoljnosti, jer je lišena slobode na osnovu odredbe člana 99 stav 2 tačka c) Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu. Uz to, ispoštovana su neophodna proceduralna apelantkinjina prava, jer je rješenje o zahtjevu za međunarodnu zaštitu, rješenje o stavljanju

pod nadzor, odnosno o produženju nadzora, kao i rješenje o protjerivanju bilo predmet sudskog preispitivanja.

Iz obrazloženja:

Iz navedenih činjenica nesporno proizilazi da su u apelantkinjinom slučaju organi uprave, a, zatim, i Sud BiH detaljno ispitali okolnosti apelantkinjinog slučaja i u svim navedenim postupcima koji su okončani osporenim presudama, u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu („Službeni glasnik BiH“ broj 36/08), dali detaljne razloge zašto je odbijen apelantkinjin zahtjev za međunarodnu zaštitu, zašto joj je izrečena mjera ograničenja kretanja, zašto je apelantkinji produžen nadzor za određeni period, odnosno dati razlozi za produženje mjere nadzora zbog apelantkinjinog protjerivanja. Prema mišljenju Ustavnog suda, navedeno ukazuje da su u apelantkinjinom slučaju, u smislu relevantnih stavova Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda, u svim navedenim postupcima ispoštovani svi proceduralni zahtjevi propisani Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu. Pri tome, Ustavni sud smatra da je neophodno naglasiti da u okolnostima konkretnog slučaja ne nalazi ništa što bi ukazivalo na eventualnu povredu apelantkinjinog prava na slobodu i bezbjednost ličnosti u situaciji kad su nadležni organi kontinuirano preduzimali poslove iz svoje nadležnosti kako bi se apelantkinjin status i, samim tim, njeno zadržavanje u Imigracionom centru sveli na najmanju moguću mjeru.

U tom kontekstu, Ustavni sud zapaža da su u periodima koji su obuhvaćeni odlukama koje su predmet ove apelacije nadležni organi preduzeli brojne aktivnosti u smislu utvrđenja apelantkinjinog identiteta i, samim tim, utvrđivanja zemlje apelantkinjinog porijekla, a što nesporno, s obzirom na odredbe Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, predstavlja prethodno pitanje za donošenje rješenja o apelantkinjinoj deportaciji. Stoga, Ustavni sud smatra da apelantkinji, koja u Bosni i Hercegovini, prema utvrđenju upravnih organa i suda, boravi nezakonito, osporenim odlukama nije povrijeđeno pravo na slobodu i bezbjednost ličnosti, budući da

je nesporno da je njeno zadržavanje u Imigracionom centru praktično sve vrijeme bilo obuhvaćeno sprovođenjem neophodnih radnji radi apelantkinjine deportacije.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 5283/10 od 30. oktobra 2012. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Prekršajni postupak

Postoji kršenje apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog proizvoljne primjene važećeg Zakona o prekršajima Federacije BiH kojim je regulisan institut zastare pokretanja i vođenja prekršajnog postupka.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud naglašava da je u svojim brojnim odlukama razmatrao slična pravna pitanja u vezi sa zastarjelosti vođenja prekršajnog postupka (vidi, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 3317/09 od 19. jula 2012. godine, AP 3672/09 od 13. novembra 2012. godine i AP 1729/10 od 12. juna 2013. godine, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), te da je u tim predmetima utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencije) u situaciji kada je Kantonalni sud proizvoljno primijenio pozitivnopravne propise, konkretno odredbe kojima je regulisana zastarjelost pokretanja i vođenja prekršajnog postupka, te tok i prekid zastarjelosti, uključujući i odredbe o apsolutnoj zastari.

Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju prekršaj počinjen 30. maja 2010. godine, da je prvostepeno rješenje doneseno od 30. aprila 2012. godine, na koje je apelant izjavio žalbu zbog povrede

materijalnog propisa, ukazujući na primjenu odredaba o obustavi postupka, a da je povodom žalbe drugostepeni sud donio rješenje od 3. septembra 2012. godine. Slijedi da su od počinjenja prekršaja do donošenja odluke Kantonalnog suda o žalbi protekle više od dvije godine. S obzirom na to da je za prekršaje za koje je apelant proglašen krivim iz člana 3 stav 1 tač. 2 i 3 Zakona o javnom redu i miru Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 13/99, 10/00, 14/02, 6/04 i 10/04) zapriječena kazna od 100 KM do 1.000 KM, očigledno je da je u okolnostima konkretnog slučaja, imajući u vidu odredbu člana 31 stav 3 Zakona o prekršajima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 31/06) kojim je propisano da „bez obzira na prekide, zastarjelost u svakom slučaju nastaje kada protekne dva puta onoliko vremena koliko je predviđeno u čl. 29 i 30 ovog zakona“, u vezi sa članom 29 stav 1 tačka 1 Zakona o prekršajima Federacije BiH - nastupila apsolutna zastara vođenja predmetnog prekršajnog postupka, zbog čega Ustavni sud smatra da je apelacija osnovana. Ovo osobito imajući u vidu da je apelant u žalbi eksplicitno ukazao na zastarjelost vođenja prekršajnog postupka.

Imajući u vidu navedeno, te podržavajući vlastitu praksu (*ibid.*, AP 3672/09), Ustavni sud smatra da se razlozi navedeni u toj odluci u cijelosti odnose i na ovu odluku, zbog čega je Ustavni sud iz istih razloga zaključio da način na koji je Kantonalni sud tumačio pozitivnopravne propise može smatrati proizvoljnim i da predstavlja kršenje apelantovog prava na pravičan postupak.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 3867/12 od 27. oktobra 2015. godine)

PRAVO NA PRAVIČAN POSTUPAK

Donošenje odluke u razumnom roku

Postoji povreda prava na pravičan postupak u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije zato što postupak povodom zahtjeva za vraćanje stana nije završen ni

nakon 11 godina i 11 mjeseci od dana podnošenja zahtjeva, a takvo neopravdano trajanje postupka se može pripisati ponašanju nadležnog organa uprave.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijumima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38). Sem toga, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda, veliki broj predmeta uzetih u rad nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sistema (vidi Evropski sud, *Probsmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. jula 1997. godine, stav 64, Izvještaji 1997-IV).

Polazeći od kriterijuma utvrđenih praksom Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka, u smislu člana 6 stav 1 Evropske konvencije, ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta. Pri tome se naročito uzima u obzir složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti, s druge strane (vidi Evropski sud, *Vernillo*, presuda od 20. februara 1981. godine, serija A, broj 198, stav 30 i *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. jula 1983. godine, serija A, broj 66, stav 24).

U konkretnom slučaju se radi o postupku za vraćanje u posjed stana u kom je trebalo utvrditi da li je apelant bio član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu, te da li mu, u zavisnosti od te odlučne činjenice, pripada pravo na vraćanje predmetnog stana u posjed. Iako su radi utvrđivanja ovih činjenica izvedeni brojni dokazi, Ustavni sud smatra da se ne radi

o naročito složenom predmetu, kako u činjeničnom, tako i u pravnom aspektu.

Analizirajući dužinu trajanja postupka Ustavni sud primjećuje da su Odsjeku Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske trebale gotovo četiri godine da donese prvu odluku u predmetnom postupku, odnosno zaključak od 24. novembra 2003. godine, kojim je postupak prekinut zbog rješavanja prethodnog pitanja, ocjene pravne valjanosti ugovora o otkupu spornog stana i apelant upućen da u roku od 30 dana od dana konačnosti tog zaključka pokrene postupak pred nadležnim sudom za ocjenu pravne valjanosti ugovora o otkupu spornog stana. Međutim, Ustavni sud primjećuje da, prema stanju spisa, predmetni zaključak, u skladu sa zakonom, nikada nije dostavljen apelantu, iako je apelant u nekoliko navrata obavijestio organe uprave da mu zaključak nije dostavljen i tražio da mu se taj zaključak dostavi.

Posmatrajući predmetni postupak u cjelini, Ustavni sud smatra da ne postoji opravdanje za ovako dugo postupanje upravnih organa, pogotovo jer je prvostepenom organu trebalo skoro četiri godine da donese odluku o prekidu postupka, koju nakon toga nije dostavio apelantu, u skladu sa zakonom i o čemu nije dao nikakvo obrazloženje. Ustavni sud zapaža (i) da je apelant u toku postupka (28. novembra 2005. godine) izjavio žalbu zbog „ćutanja administracije“ o kojoj nikada nije odlučeno. Takođe, Ustavni sud zapaža da je Ministarstvo, nakon što je postupak nastavljen i nakon što je prvostepeni organ najzad uzeo predmet u rad, u tri navrata poništavalo prvostepene odluke i vraćalo predmet na ponovni postupak, te da je Okružni sud u jednom navratu poništio (i) drugostepenu odluku Ministarstva. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda da stalno vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu ili organu - ne predstavlja uvijek najbolji način da pojedinci ostvare i realizuju svoja prava. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu, često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava, gubitka djelotvornosti i povjerenja u pravni sistem.

Ustavni sud zaključuje da odgovornost za ukupnu dužinu postupka u konkretnom slučaju snosi prvenstveno prvostepeni upravni organ, koji nije postupao u periodu od skoro četiri godine, a zatim je načinio propuste vezane za dostavljanje zaključka o prekidu postupka apelantu, te je nakon nastavka predmetnog postupka počinio propuste uslijed kojih je prouzrokovao poništavanje odluka i vraćanje predmeta na ponovni postupak, čime je u pretežnom dijelu doprinio dužini postupka.

Prilikom odlučivanja o apelantovom zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, Ustavni sud upućuje na ranije utvrđen princip određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 938/04, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom principu, apelantu bi za svaku godinu odgađanja donošenja odluke trebalo isplatiti iznos od približno 150 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu hitnost. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da apelantu treba isplatiti na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku iznos od 1.650 KM. Navedeni iznos apelantu je dužna da isplati Vlada Republike Srpske, i to u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 73/09 od 6. decembra 2011. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I PRAVO NA IMOVINU

Povrijeđeno je pravo apelanata na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer ne postoje garancije da će apelanti kao imaoci izvršnog sudskog naslova u razumnom roku moći naplatiti svoja potraživanja.

Iz obrazloženja:

Može se zaključiti da je neizvršenje predmetne sudske presude zasnovano na odredbama člana 138 stav 3 Zakona o izvršnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06 i 39/09), kao i na odredbama člana 55 Zakona o izvršenju budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2011. godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj 4/11). Ustavni sud je mišljenja da je usvajanje navedenih zakonskih odredbi bilo u javnom interesu (a što do sada niko nije osporio relevantnim dokazima), jer bi istovremeno izvršenje velikog broja pravnosnažnih presuda dovelo u pitanje funkcionisanje Kantona. Međutim, način na koji je u konkretnom slučaju izvršeno ograničenje izvršenja pravnosnažne sudske odluke - dovelo je u pitanje princip proporcionalnosti iz člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Ovaj princip, kao što je Ustavni sud ponovio u više svojih odluka, podrazumijeva da postoji „fer balans“ između javnog interesa šire zajednice i poštovanja individualnih ljudskih prava. Upravo taj princip je, prema mišljenju Ustavnog suda, u konkretnom slučaju povrijeđen jer odredbe člana 138 stav 3 Zakona o izvršnom postupku, kao i odredbe člana 55 Zakona o izvršenju budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2011. godinu, ne daju bilo kakve odgovore na pitanje kada bi apelanti mogli namiriti svoja potraživanja, tj. kada će u relevantnoj budžetskoj stavci biti raspoloživih sredstava za isplatu prema predmetnoj pravnosnažnoj sudskoj presudi. S tim u vezi, s pravom se može postaviti pitanje apsolutne neizvjesnosti (u pogledu roka i ishoda naplate) u kojoj se nalaze apelanti kao imaoci pravnosnažne sudske odluke kojom su utvrđena njihova novčana potraživanja prema Zeničko-dobojskom kantonu, pa je i opravdan strah apelanta da li će uopšte doživjeti da naplate svoja potraživanja.

Ustavni sud napominje da je suštinski identična stanovišta iz obrazloženja ove odluke već ranije usvojio u Odluci broj AP 1544/08 od 27. maja 2011. godine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavni-sud.ba), uz napomenu da se u tom slučaju radilo o problemima izvršenja pravnosnažnih sudskih odluka na teret budžeta Federacije Bosne i Hercegovine, dok se u konkretnom slučaju radi o problemima

ma izvršenja pravnosnažnih sudskih odluka na teret kantonalnog nivoa vlasti, tj. budžeta Zeničko-dobojskog kantona.

Imajući u vidu navedeno, tj. činjenicu da Vlada Zeničko-dobojskog kantona nije izračunala ukupan zbir dugovanja po osnovu izvršnih sudskih odluka, koji bi ažurirala sve dok za to postoji potreba, kao i činjenicu da ne postoji centralna i transparentna evidencija potraživanja o kojoj je bilo riječi u prethodnom dijelu obrazloženja ove odluke, proizilazi da apelanti kao imaoci izvršnog sudskog naslova nemaju garancije da će u razumnom roku moći naplatiti svoja potraživanja od Zeničko-dobojskog kantona.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2110/08 od 12. oktobra 2011. godine)

KAŽNJAVANJE SAMO NA OSNOVU ZAKONA

Prekršeno je apelantovo ustavno pravo iz člana II/2 Ustava Bosne i Hercegovine i člana 7 stav 1 Evropske konvencije, jer je u konkretnom slučaju retroaktivna primjena Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine bila na apelantovu štetu u pogledu izricanja kazne.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud podsjeća da je pitanje primjene blažeg zakona, u kontekstu odluke Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Abdulahima Maktoufa i Gorana Damjanovića* (vidi Evropski sud, *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacije br. 2312/08 i 34179/08, presuda od 18. jula 2013. godine; u daljnjem tekstu: *Maktouf i Damjanović*), razmatrao u čitavom nizu svojih odluka koje je donio nakon navedene odluke Evropskog suda. U tom kontekstu, u pogledu uopštenih razmatranja o primjeni blažeg zakona, u cijelosti Ustavni sud se poziva na obrazloženje tih odluka (vidi npr. Odluka o dopustivosti i meritumu, broj AP 325/07 od 27. septembra 2013. godine tač. 35-45 i AP 556/12 od 4. jula 2014. godine, tač. 44-50. dostupna na www.ustavnisud.ba), s obzirom da se navedena obrazloženja u tom dijelu u cijelosti odnose i na ovu odluku.

Dovodeći prethodne stavove u vezu s konkretnim predmetom, rukovodeći se principom Evropskog suda za ljudska prava prema kojem njegov zadatak nije da razmotri *in abstracto* da li je retroaktivna primjena Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) iz 2003. godine u predmetima ratnih zločina sama po sebi inkompatibilna s članom 7 Evropske konvencije, Ustavni sud nalazi da odgovor na ovo pitanje zavisi od okolnosti svakog predmeta pojedinačno. Te okolnosti zavise od visine izrečene kazne i zapriječene kazne, odnosno od raspona propisanih kazni prema zakonu koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela i na temelju kojeg je izrečena kazna (Krivični zakon SFRJ - „Službeni list SFRJ“ br. 44/76, 36/77, 34/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90, odnosno Krivični zakon Bosne i Hercegovine). U tom kontekstu Ustavni sud konstatuje da je krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, kao i krivično djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika bilo definisano u oba zakona (KZSFRJ i KZBiH) na identičan način, ali je raspon zapriječene kazne različit. S tim u vezi, Ustavni sud nalazi da je, s obzirom na visinu izrečene kazne, od posebnog značaja bilo da se ustanovi koji je zakon (KZSFRJ ili KZBiH) „blaži“, odnosno povoljniji u pogledu propisane kazne.

U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant na osnovu osporene presude Suda BiH proglašen krivim za krivično djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175 stav 1 tač. a) i b) KZBiH (te mu je za to djelo utvrđena kazna zatvora od 14 godina) i krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173 tač. c) i e) KZBiH (te mu je za to djelo utvrđena kazna zatvora od 12 godina). Dakle za sticaj krivičnih djela Sud BiH je apelanta (primjenom člana 53 KZBiH) osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 18 godina.

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud naglašava da je Sud BiH prilikom primjene materijalnog prava i utvrđivanja blažeg zakona trebao da vodi računa i o odredbama o sticaju krivičnih djela, te da uporedi član 53 KZBiH i član 48 KZSFRJ, kako bi dodatno i sa tog aspekta utvrdilo koji je zakon blaži za apelanta, što je Sud BiH u kon-

kretnom slučaju propustio učiniti. Nadalje, budući da je apelantu u konkretnom slučaju za krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika utvrđena kazna zatvora u trajanju od 14 godina, a da je za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva utvrđena kazna zatvora u trajanju od 12 godine, a koje su prema odredbama KZBiH bliže najnižoj propisanoj kazni za svako djelo, Ustavni sud smatra da je i u ovom slučaju od posebne važnosti bilo da se utvrdi koji je zakon blaži (KZSFRJ ili KZBiH), odnosno povoljniji u pogledu propisane minimalne kazne. Osim toga Ustavni sud, u vezi s obrazloženjem osporene presude Suda BiH u pogledu primjene KZBiH kao „blažeg“ zakona, s aspekta propisanih kazni, a imajući u vidu zaključak da je smrtna kazna u svakom slučaju strožija od kazne dugotrajnog zatvora, ponovo zapaža da je apelantu izrečena jedinstvena kazna u trajanju od 18 godina, a to dalje znači da je nije bilo potrebno utvrđivati koji zakon propisuje blažu maksimalnu kaznu, već je bilo neophodno utvrditi koji je zakon blaži u pogledu minimalne kazne (vidi *Maktoufi i Damjanović*, tač. 67-69).

Dakle, apelantu nije izrečena kazna dugotrajnog zatvora (iako je postojala mogućnost u skladu sa članom 53 stav 2 tačka 3 KZBiH), već mu je izrečena jedinstvena kazna u trajanju od 18 godina. To dalje, znači da apelantu nije izrečena kazna za teži oblik krivičnih djela što bi daljnjim kompariranjem sa odredbama KZSFRJ značilo da je postojala mogućnost da se apelantu izrekne kazna u kraćem trajanju (u okviru propisanog raspona).

S obzirom na navedeno, imajući u vidu zaprijećeni raspon kazni prema KZBiH i KZSFRJ, nedvosmisleno proizilazi da je u okolnostima konkretnog slučaja blaži KZSFRJ, s tim da ta okolnost sama po sebi ne znači da bi apelant i dobio manju kaznu od kazne koja mu je izrečena, pogotovo kada se imaju u vidu odredbe člana 38 KZSFRJ (kojim je regulisano trajanje kazne zatvora). Naime, od ključnog značaja je to da je apelant mogao dobiti nižu kaznu - da je ovaj zakon i primijenjen (vidi *Maktoufi i Damjanović*, tačka 70). Stoga, Ustavni sud smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja osporenim presudom povrijeđeno apelantovo pravo iz člana 7 stav 1 Evropske konvencije.

Ustavni sud smatra da je radi zaštite apelantovih ustavnih prava dovoljno ukinuti osporenu presudu Suda BiH i vratiti predmet tom sudu da donese novu odluku u skladu sa članom 7 stav 1 Evropske konvencije. Ustavni sud ističe da ni u ovom slučaju, kao i u nizu predmeta iz novije prakse u kojim je utvrdio povredu člana II/2 Ustava Bosne i Hercegovine i člana 7 stav 1 Evropske konvencije i ukinuo presude Suda BiH sa nalogom da se donese nova odluka kojom će biti otklonjena utvrđena povreda, nije odlučivao o prekidu izdržavanja kazne zatvora i eventualnom apelantovom puštanju na slobodu, niti o proceduri prema kojoj će Sud BiH donijeti novu odluku. Stoga, ukoliko je apelant upućen na izdržavanje kazne zatvora na osnovu osporene presude koja je sada ukinuta ovom odlukom Ustavnog suda samo u odnosu na primjenu člana 7 Evropske konvencije, o apelantovom lišavanju slobode, zadržavanju ili pri-tvoru odlučivaće Sud BiH, u skladu sa svojim nadležnostima.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP3939/12 od 10. novembra 2015. godine)

PRAVO NA POŠTOVANJE DOMA

Nema kršenja prava na dom iz člana II/3f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8 Evropske konvencije jer apelanti nisu dokazali da su bili članovi porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu za koji je podnesen zahtjev za vraćanje u posjed, zbog čega predmetni stan ne može da se smatra njihovim domom.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud podsjeća na to da je bitna svrha člana 8 Evropske konvencije zaštita pojedinca od proizvoljnog miješanja vlasti u njegova prava garantovana ovim članom (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, broj 297-C).

Pri određivanju da li se u konkretnom slučaju radi o povre-di člana 8 Evropske konvencije, prvenstveno mora da se utvrdi da

li predmetni stan predstavlja „dom“ apelanata u smislu značenja stava 1 člana 8 Evropske konvencije i da li osporene odluke predstavljaju „miješanje“ javnih vlasti u poštovanje toga „doma“. Drugo, da bi „miješanje“ bilo opravdano, mora da bude „u skladu sa zakonom“. Ovaj uslov zakonitosti se, u skladu sa značenjem termina Evropske konvencije, sastoji od više elemenata: (a) miješanje mora da bude zasnovano na domaćem ili međunarodnom zakonu; (b) zakon o kom je riječ mora da bude primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje mogu da se primijene na dati predmet i (c) zakon, takođe, mora da bude formulisan s odgovarajućom tačnošću i jasnoćom - da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Evropski sud, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, broj 30, stav 49).

Shodno sudskej praksi Evropskog suda za ljudska prava, pojam „dom“ obuhvata kako iznajmljen dom tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi Evropski sud, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A, broj 109, stav 46f i *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, broj 297-C, stav 31). U skladu s ovom interpretacijom, Ustavni sud je proširio domen člana 8 Evropske konvencije na stanove u kojima se stanuje na osnovu stanarskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 8/99 od 11. maja 1999. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 24/99 i Odluka broj AP 1070/05 od 9. februara 2006. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 45/06).

U odgovoru na pitanje da li predmetni stan može da se smatra „domom“ apelanata, Ustavni sud zapaža da su organi uprave i Kantonalni sud, na osnovu ocjene dokaza pribavljenih po službenoj dužnosti i dokaza provedenih na prijedlog apelanata, utvrdili da apelanti nisu bili članovi porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu, jer nisu stanovali sa nosiocem stanarskog prava do njegove smrti, a ni poslije njegove smrti, a u upravnom postupku nisu uspjeli da dokažu da su predmetni stan zaista faktički i koristili i u njemu boravili i obavljali svakodnevne aktivnosti. Dakle, prema utvrđenju upravnih organa i Kantonalnog suda, čije stavove i zaključke je potvrdio i Vrhovni sud, predmetni

stan nije bio dom apelanata. Po mišljenju Ustavnog suda, nije proizvoljan način na koji su organi uprave i redovni sudovi utvrdili da predmetni stan nije bio dom apelanata, niti su u tom pravcu izvedeni dokazi proizvoljno ocijenjeni, a apelanti navedeno nisu doveli u sumnju ni navodima iz njihove apelacije.

Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 1880/08 od 10. novembra 2010. godine)

PRAVO NA NEDISKRIMINACIJU

Ne postoji povreda prava na nediskriminaciju iz člana II/4 Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14 Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije, budući da u okolnostima konkretnog slučaja ne postoji analogna situacija na osnovu koje bi se utvrdilo različito postupanje.

Iz obrazloženja:

U prilog ovih tvrdnji apelant je istakao da je predsjednik Kantonalnog suda podnio Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 28 Kolektivnog ugovora, koji je Odlukom broj U 16/05 odbačen zbog nenadležnosti Ustavnog suda, te da mu je Visoki sudski i tužilački savjet BiH izrekao disciplinsku mjeru - javnu opomenu. Na osnovu navedenog, apelant zaključuje da je diskriminisan jer iz navedenog, po njegovom mišljenju, proizilazi da se Kantonalni sud stavio na stranu tužene i da nije bio nezavisan i nepristrasan.

Ustavni sud ukazuje da je u povodu identičnih razloga koje ističe i apelant u citiranoj odluci istakao „ (...) da okolnost da je predsjednik Kantonalnog suda u Bihaću podnio zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 28. Kolektivnog ugovora ne znači *a priori* da je postupanje Kantonalnog suda u predmetu apelantice G.J. bilo diskriminirajuće. Iz stanja spisa proizilazi da taj zahtjev nije imao nikakvih direktnih posljedica na konkretni predmet, a budući da je Ustavni sud već zaključio da su navodi apelantice G.J. o kršenju prava iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 Evrop-

ske konvencije neosnovani, to su i navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz člana II/4 Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14 Evropske konvencije, u vezi s pravom na pravično suđenje iz člana 6 Evropske konvencije, neosnovani“.

Dalje, Ustavni sud ukazuje da shodno stanovištu Evropskog suda za ljudska prava, koje podržava i Ustavni sud, diskriminacija nastupa ako se lice ili grupa lica koja se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju na osnovu pola, rase, boje, jezika, vjere (...) u pogledu uživanja prava iz Evropske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman ili upotrebu sredstava prema željenom cilju koji nisu u proporcionalnom odnosu (vidi Evropski sud, *Belgijski jezički slučaj*, presuda od 23. jula 1968. godine, serija A, broj 6, stav 10). Pri tome je nevažno da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi Evropski sud, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. januara 1978. godine, serija A, broj 25, stav 226).

Rukovodeći se navedenim principima, Ustavni sud nije mogao da prihvati ni apelantove tvrdnje u vezi s diskriminacijom, koje se odnose na navode da su u istom periodu zaposleni u organima uprave, kao i u osnovnom obrazovanju s istim stepenom obrazovanja primali veće plate, s obzirom na to da se ne radi o analognoj situaciji u kojoj različit tretman može da predstavlja diskriminaciju, a plate zaposlenih u organima uprave, osnovnom obrazovanju, te srednjem obrazovanju su regulisane posebnim propisima. Najzad, Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud dao jasne i obrazložene razloge zbog čega smatra da je Kantonalni sud primijenio materijalno pravo pravilno i da ovi razlozi ne ostavljaju utisak proizvoljnosti ili diskriminacije (kako apelant tvrdi).

(*Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2070/10 od 25. juna 2013. godine*)

PRAVO NA IMOVINU

Ne postoji povreda prava na imovinu iz člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelantov zahtjev, istaknut u postupku pred

redovnim sudovima, ne predstavlja „legitimno očekivanje“ zasnovano na zakonu.

Iz obrazloženja:

Riječ „imovina“ uključuje širok obim imovinskih interesa koji predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 14/00 od 4. aprila 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 33/01). Dalje, prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, „imovina“ koja se štiti može biti samo „postojeća imovina“ (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Van der Mussele*, presuda od 23. novembra 1983. godine, serija A broj 70, tačka 48) ili barem imovina za koju apelant ima „opravdano očekivanje“ da će je dobiti (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd. i drugi*, presuda od 29. novembra 1995. godine, serija A broj 332, tačka 31). Takođe, „legitimna očekivanja“ moraju da budu mnogo konkretnija od same nade, ma koliko ona bila razumna i moraju da se zasnivaju na zakonskoj odredbi ili zakonskom aktu kao što je sudska odluka (vidi, Evropski sud, *Kopecký protiv Slovačke*, 2004- XI; 41 ECHR 944, st. 48 i 49).

Ustavni sud, takođe, podsjeća da je slično činjenično i pravno pitanje već razmatrao u odlukama o dopustivosti broj AP 2534/07 od 8. septembra 2009. godine i AP 3191/07 od 17. decembra 2009. godine (dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenim predmetima apelantima je za eksproprisane nepokretnosti dodijeljena naknada u novčanom iznosu, te je utvrđeno da im pripada zakonska zatezna kamata počev od dana donošenja prvostepenog rješenja, i to pod uslovima i po kamatnoj stopi predviđenim članom 277 Zakona o obligacionim odnosima. Ustavni sud je u navedenim odlukama zaključio „da donošenjem osporenih odluka nije došlo do miješanja u imovinu apelanata, budući da je apelantima za utvrđeni novčani iznos naknade za eksproprisane nepokretnosti dodijeljena kamata u skladu sa relevantnim zakonom“.

Iz navedenog proizilazi da je očigledno da u okolnostima konkretnog slučaja, a prema relevantnim odredbama Zakona o obligacionim odnosima, nije postojala mogućnost da se apelantu na

dosuđeni iznos naknade za eksproprisane nepokretnosti dosude kamate, kako zahtijeva apelant, od 23. jula 2004 godine, kao dana kada je korisnik eksproprijacije ušao u posjed eksproprisanih nepokretnosti. Stoga, Ustavni sud zaključuje da apelantov zahtjev za isplatu zakonskih zateznih kamata od 23. jula 2004. godine kao dana (kako to tvrdi apelant) kada je korisnik eksproprijacije ušao u posjed predmetnih nepokretnosti - nije predstavljao „legitimno očekivanje“ zasnovano na zakonu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 1132/09 od 30. oktobra 2012. godine)